

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.ф.н. Георги Каприев, Катедра „История на философията“, ФФ, СУ
за изследователската и преподавателска дейност на доц. д-р Мартин Николаев Осиковски, единствен участник в конкурса за „доцент“ по ПН 3.1. Социология, антропология и науки за културата (Теория и история на културата. Културата на изследователската работа и комуникация в социалните и хуманитарните науки) на половин щат (*Държавен вестник*, бр. 48/28.06.2022 г.)

Доцент д-р Мартин Осиковски, единствен кандидат в конкурса за „доцент“ на половин щат по ПН 3.1. Социология, антропология и науки за културата (Теория и история на културата. Културата на изследователската работа и комуникация в социалните и хуманитарните науки), не е фигура, непозната за Философския факултет на СУ, нито за катедра „История и теория на културата“. Напротив. Той беше блестящ студент в специалност „Философия“, която завърши със защита на дипломната работа „Лутеровото разбиране за „чиста необходимост“ и "абсолютно предопределение“ в неговия спор с Еразъм Ротердамски от 1524-25 г.“. Още тогава той публикува част от изследването и свързани с него преводи. Дори само заглавието на работата свидетелства за устойчивия интерес на Осиковски към средновековната философия и култура. Медиевистка по съдържанието си е и магистърската му теза, защитена в Централния Европейски Университет (Будапеща), която подсказва разширяване на изследователския му интерес към социалните и институционални структури и задаващите ги идеологии. Още по-очевидно става това чрез съдържанието на дисертацията му, защитена тъкмо в катедра „История и теория на културата“ през 2009 г. под научното ръководство на проф. Калин Янакиев. Към това следва да се добавят неговите академични специализации, очертаващи солиден (не просто) географски кръг: Философския семинар на Хановерския университет (2004), Историческия департамент на Хелзинкския университет (2005), Историческия семинар на Хайделбергския университет „Рупрехт Карл“ (2007), Ориъл Колидж, Оксфорд (2007/8).

Публикациите на доц. Осиковски разгръщат съответно широк спектър от негови специализирани интереси. От една страна лесно се вижда трайната линия на изследвания, свързани пряко или опосредено със съдържанията и структурата на средновековната култура и общество. Такъв е монографичният вариант на текста,

посветен на ученията на Марсилио от Падуа и Уилям от Окам за църквата и нейните съборни начала (София, 2010). Държа специално да подчертая публикуваните там преводи на базови за темата текстове на двамата мислители. Тази линия е уверено продължена и продължавана. Образцов пример за това е изследването „Средновековни прочити на Аристотеловия аргумент за колективното превъзходство на „множеството““ (2018). Тръгвайки от двойствената позиция на самия Аристотел, анализът проследява позициите на ред западни средновековни мислители от XIII и XIV в. относно контраста или възможността за съчетаване между монархия, олигархия и демокрация. Позволявам си да гледам като своеобразен връх на тази тематична насока превода, студията и коментара на Джон-Милтъновите *За образованието* и *Ареопагитика* (София, 2020). Поглеждайки през текстовете, появили се около средата на XVII в., Осиковски оглежда и оценява с поглед както назад, така и напред в историческото време на Европа идеята за фундаменталната значимост на знанието, на типа значимо знание и необходимостта от неговото свободно споделяне. Два аспекта на мотива за „свободата да знам, да говоря и да споря на воля“ във времето отпреди Милтън и техните културни контексти са темата на „Freedom of Speech and Its Christian „Prison“: Thomas Aquinas, Johannes Reuchlin“ (2019).

„Ancilla mercatus laboris“ (2019) открива друго сериозно измерение от изследванията на доц. Осиковски: характера и структурата на академичното и съвременните опити за тяхното преформиране, респ. деформиране. Обект на анализ тук са три актуални тенденции на тежненятия за превръщане на образованието в ancilla/слугиня на трудовия пазар: идеята за конкуренцията като двигател на академичното; класациите като определител на качеството; безогледното свързване на „бизнес“ и „академия“. Темата е продължена със „Свобода, съвест, академия. Публичното говорене и грижата за „доброто име“ на университетите“ (2021). Акцентът тук – полаган през синхронна и диахронна перспективи – пада върху академичната автономия и границите на университетската свобода на изразяване. Детайлно е аргументирана „гражданско-преподавателската“ извънаудиторна свобода на изразяване като неделима част от академичния етос. Успоредно с академично-теоретичните изследвания по темата, доц. Осиковски е разгърнал и разгръща серия от практически действащи проекти със съответната им методология, проучвания, структурни изграждания и т.н в национален и интернационален мащаб. Нека към тях се добавят и вече няколко съставени от него тома с тяхната нелесна структура. Тук следва да се отбележи и активното медийно

присъствие на доц. Осиковски с неговата доказуема ефективност. С това се открива погледът към следващата тематична сфера на неговите изследвания и свързаните с тях публични действия.

Става дума за историята на социалните медии в широкия смисъл на думата, за медийната грамотност, за ефективността на медиите и съответната им среда. Пример за това е съвместната му със Светла Цанкова публикация „Поява и развитие на концепцията за медийна грамотност“ (2022), проследяваща историята на тази грамотност до средата на XVII в. В този контекст следва да се акцентира томът *Свещеникът и печатът. Топоси на вярата в чуждестранните новини, 2011–2019* (Велико Търново, 2022). Той е образец за дългосрочна работа с широк спектър световни медии по фактически (и незаслужено) непопулярната тема „свещеникът и печатът“ или – по-широко – „църквата и медиите“, и то в широк хоризонт с фокусираня върху симптоматични „места“, каквито са „политическото“, „религиозната другост“, въпросите на вярата в съвременния свят.

Тези сфери, заедно с необходими техни разширения, задават профила и на впечатляващо обемната преподавателска работа на доц. Мартин Осиковски. Те са представяни в УНСС, където е работил повече от 11 години, в Софийския университет, във Вроцлавския университет, в института „Отворено общество“ в Будапеща и в НБУ. Редом с курсове върху историята на Европа и идеите за нея, политически феномени и политическа философия на средновековна Европа, история и култура на средните векове, всекидневен живот и социални групи през Средновековието, например, стоят курсове по граждански знания и умения, методи за изследване на общественото мнение, медийна етика, култура и медии, история на медиите, академично писане (на български и английски), разкриващи впечатляващ обем от компетенции и умения.

Специално държа да подчертая преводаческата работа на Мартин Осиковски. По силата на едно от многото недомислия при изработването на българските критерии за качество на академичната работа, които са впрочем обект на изследване и критика от страна на доц. Осиковски, преводът не намира място сред тях, с което се стимулира занемаряването му от страна на огромна част от по-младите изследователи. Същевременно значимостта на превода, и то особено в хуманитаристиката, е съизмерима с авторството, а нерядко го и надхвърля. Чрез него не просто проговарят на български меродавни чуждоезични автори, но се въвеждат понятийни мрежи и мисловни стилове, обогатяващи българския общ и специализиран мисловен контекст и

катализиращи в него нови процеси. От такава перспектива следва делото на доц. Осиковски да получи заслужено висока оценка.

В самопредставянето си той е изброил дълъг ред свои цифрови умения. Те намират пряко отражение в академичната му работа. Само в битието му на преподавател в УНСС това отражение изглежда така: подготовка на мултимедийно съдържание за катедрения и университетския уебсайт, разработване и ежедневна поддръжка на съответните социални профили, както и на електронната инфраструктура за облачно обучение и екипна изследователска работа, провеждането на анкети сред студентите, поддръжане на учебни планове на специалностите. Умения, които не бива да бъдат гледани само като частно допълнение към собствено академичната заетост.

Резюмирайки своите приноси академични дейности, доц. Осиковски ги обобщава в четири направления: медийна и комуникационна култура, култура на изследователската работа в социалните и хуманитарните науки, история на предмодерната политическа мисъл, преводи и съставителства. Смя да твърдя, че всички те са в пряка връзка с длъжностния профил, формулиран от настоящия конкурс, при което постигнатото в тях е с впечатляващо високо качество.

Казаното ми дава основания убедено и категорично да гласувам с ДА за придаването на доц. д-р Мартин Николаев Осиковски на длъжността доцент на половин щат в катедра „История и теория на културата“ към ФФ на СУ „Св. Климент Охридски“, както тази длъжност е формулирана при обявяването на конкурса в *Държавен вестник*, бр. 48/28.06.2022 г.

проф. д.ф.н. Георги Каприев